

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ludvíka Davida, soudkyně zpravodajky Kateřiny Šimáčkové a soudce Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatelky **JUDr. D. C.**, zastoupené JUDr. Martinem Mikyskou, advokátem se sídlem Malá Skála 397, proti rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 3043/2018-1104 ze dne 10. 7. 2020 a proti výrokům I a II rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 17 Co 466/2017-1042 ze dne 15. 3. 2018, za účasti **Nejvyššího soudu a Městského soudu v Praze** jako účastníků řízení a obchodní společnosti **Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group**, se sídlem Pobřežní 665/21, Praha 8, zastoupené JUDr. Antonínem Mokřým, advokátem se sídlem U Prašné brány 1079/3, Praha 1, a **České republiky – Krajského státního zastupitelství v Brně**, se sídlem Mozartova 3, Brno, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

- I. Rozsudkem Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 3043/2018-1104 ze dne 10. 7. 2020 v části, jíž bylo odmítnuto dovolání proti výroku I rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 17 Co 466/2017-1042 ze dne 15. 3. 2018 v části, kterou se potvrzují výroky VIII a IX rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 27 C 66/2005-947 ze dne 4. 4. 2017, a výrokem I rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 17 Co 466/2017-1042 ze dne 15. 3. 2018 v části, kterou se potvrzují výroky VIII a IX rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 27 C 66/2005-947 ze dne 4. 4. 2017, bylo porušeno základní právo stěžovatelky na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí dle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Tato rozhodnutí se proto v uvedeném rozsahu ruší.**
- III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.**

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatelka utrpěla v dubnu 2002 pracovní úraz, když ji na přechodu pro chodce srazilo nákladní vozidlo. Její vážná zranění si vyžádala dlouhodobé léčení a znemožnila jí vykonávat dosavadní profesi státní zástupkyně. Stěžovatelka pobírala nejprve částečný a posléze plný invalidní důchod, který byl později přeměněn na důchod starobní. Stěžovatelka se domáhala náhrady újmy na vedlejší účastníci Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group (dále jen „Kooperativa pojišťovna“), u níž bylo nákladní vozidlo pojištěno, a na České republice – Krajském státním zastupitelství v Brně, kde působila jako státní zástupkyně.

2. Svou ústavní stížností brojí stěžovatelka proti rozhodnutí obecných soudů o její žalobě v části, kterou se stěžovatelka domáhala náhrady za ztrátu na výdělku v době od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014, tedy v době po dovršení 65 let věku až do konce roku, v němž stěžovatelka dosáhla 70 let, dále úroků z prodlení, k němuž mělo dojít při poskytování náhrad za ztrátu na výdělku, a placení 15 000 Kč měsíčně (renty) od 1. 1. 2015.

3. Obecné soudy ve věci stěžovatelky rozhodovaly opakovaně. Obvodní soud pro Prahu 1 naposledy rozsudkem č. j. 27 C 66/2005-947 ze dne 4. 4. 2017 výrokem III vyhověl žalobě na zaplacení 4 090 902 Kč za ztrátu na výdělku v době od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014, výrokem IV zamítl žalobu na placení peněžitého důchodu 15 000 Kč měsíčně od 1. 1. 2015 do budoucna a výroky VIII a IX zamítl žalobu na zaplacení úroků z prodlení.

4. Obvodní soud shledal žalobu důvodnou v části, kterou se stěžovatelka domáhala náhrady za ztrátu na výdělku za období od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014, tedy od měsíce následujícího po dosažení věku 65 let do konce roku, v němž by stěžovatelka dosáhla 70 let. Obvodní soud poukázal na to, že funkce státního zástupce by zanikla u stěžovatelky dle § 21 odst. 1 písm. f) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění účinném od 1. 7. 2003, až 31. prosince kalendářního roku, v němž státní zástupce dosáhne věku 70 let, tedy na konci roku 2014. I když tedy měla stěžovatelka nárok na důchod již ve svých 65 letech, vyšel obvodní soud z toho, že by funkci státní zástupkyně vykonávala i nadále až do konce roku 2014, a náleží ji proto náhrada za ztrátu na výdělku i za toto období.

5. Požadavek stěžovatelky na přiznání renty 15 000 Kč měsíčně od 1. 1. 2015 stěžovatelka opírala o tvrzení, že by se po skončení funkce státní zástupkyně s ohledem na dosažení věku 70 let věnovala advokacii. Obvodní soud ovšem nepovažoval tento požadavek za opodstatněný, neboť její stěžovatelka opírala toliko o záměr, který měla před svým úrazem, aniž by prokázala, že by se advokacii skutečně věnovala a důvod, proč se tak nestalo, byl její úraz.

6. Úroky z prodlení obvodní soud stěžovatelce nepřiznal pro rozpor s dobrými mravy, neboť se vedlejší účastnice nevyhýbaly své povinnosti plnit nároky, jež byly jednoznačně prokázány. Ve věci však bylo nutno činit složité a obsáhlé dokazování znaleckými posudky. Přiznání úroků z prodlení by tedy neplnilo funkci spočívající v postihnutí dlužníka za vyhýbání se povinnosti plnit „na určitou pohledávku, jejíž výše je známa“, nýbrž by fakticky navyšovaly nároky přiznané stěžovatelce.

7. Městský soud v Praze napadeným výrokem I výše specifikovaného rozsudku potvrdil rozsudek obvodního soudu ve výrocích IV, VIII, IX (tedy o zamítnutí žaloby na placení 15 000 Kč měsíčně od 1. 1. 2015 a o zamítnutí žaloby na úroky z prodlení). Napadeným výrokem II změnil rozsudek obvodního soudu ve výroku III tak, že žalobu na náhradu za ztrátu na výdělku za dobu od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014 zamítl.

8. Jde-li o zamítnutí žaloby na náhradu za ztrátu na výdělku za dobu od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014 (tedy v době po dosažení 65 let věku do dosažení 70 let věku), odkázal městský soud na § 21 odst. 1 písm. f) zákona o státním zastupitelství ve znění účinném do 30. 6. 2003, podle něhož zaniká funkce státního zástupce dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž státní zástupce dosáhne 65 let. Toto ustanovení aplikoval městský soud na věc stěžovatelky a dovodil, že již dosažením věku 65 let by žalobkyni zanikla funkce státní zástupkyně. I kdyby k tomu nedošlo, k 1. 1. 2010 by byl ze zákona její invalidní důchod přeměněn na starobní, a „v důsledku toho by jí zanikl nárok na ztrátu na výdělku“. Vzhledem k tomu je dle městského soudu „zřejmé“, že stěžovatelkou uplatněný nárok na rentu 15 000 Kč měsíčně od 1. 1. 2015 je nedůvodný a v tomto rozsahu bylo tedy rozhodnutí obvodního soudu potvrzeno. Zamítavé výroky o úrocích z prodlení rovněž označil městský soud za věcně správné. Dle městského soudu je „zřejmé,

že žalované musejí zacházet s jim svěřeným majetkem s péčí řádného hospodáře a mohou tedy odškodnit jednotlivé nároky až poté, co bude zřejmá jejich existence a výše. [Vedlejší účastnice Kooperativa pojišťovna] přitom získala podklady až v roce 2011 [a obě vedlejší účastnice] také fakticky plnily bez zbytečného odkladu.“

9. Nejvyšší soud napadeným rozsudkem zrušil rozsudek městského soudu ve výroku II, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve výroku III tak, že se žaloba o náhradu za ztrátu na výdělků pro dobu od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014 zamítá, a ve výroku III v rozsahu, jímž byly zrušeny výroky rozsudku soudu prvního stupně X a XII o náhradě nákladů řízení, a v tomto rozsahu věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. Ve zbytku dovolání odmítl jako nepřipustné.

10. Podle Nejvyššího soudu od 1. 1. 2010 platí, že dnem, kterým poživatel invalidního důchodu dosáhl věku 65 let, dochází k provedení zákonné přeměny invalidního důchodu na důchod starobní dle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2010, a § 81 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinném od 1. 1. 2010. Nejvyšší soud s odkazem na svou judikaturu uvedl, že nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti zaniká invalidnímu důchodci dnem, kdy mu ze zákona vznikl nárok na výplatu starobního důchodu. Zákonem stanovený věkový limit výkonu funkce státního zástupce není garancí trvání pracovního poměru do konce roku, v němž je dovršen věk 70 let, nýbrž nejzazší hranicí, kdy funkce státního zástupce zanikne ze zákona, a proto není důvod posuzovat tuto situaci odlišně.

11. Nejvyšší soud označil za nerozhodný odkaz městského soudu „na § 21 odst. 1 písm. f) zákona o státním zastupitelství, ve znění od 1. 7. 2003 do 30. 6. 2013“ [správně ve znění účinném do 30. 6. 2003], podle něhož zaniká funkce státního zástupce posledního dne roku, kdy dosáhne 65 let věku. Dle Nejvyššího soudu „i v případě aplikace tohoto ustanovení by u [stěžovatelky] došlo k zániku funkce státní zástupkyně až 31. 12. 2009“. Městský dále pochybil dle Nejvyššího soudu tím, že i na vztahy mezi stěžovatelkou a vedlejší účastnicí Kooperativa pojišťovna aplikoval pracovníprávní úpravu, ačkoliv jde v tomto případě o vztah z titulu pojištění odpovědnosti za provoz vozidla. Dále městský soud nerozlišil, jaká část nároku připadá na dobu od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2009 a na dobu od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2014, tedy jaká část nároku připadá na doby před a po zákonné přeměně invalidního důchodu na starobní. Proto musel být zamítavý výrok rozsudku městského soudu zrušen v celém rozsahu spolu se závislými výroky o náhradě nákladů řízení a věc mu v tomto rozsahu vrácena k dalšímu řízení.

12. Dále se Nejvyšší soud zabýval nepřiznáním nároku na úroky z prodlení a námitkou stěžovatelky, že se nejednalo o výkon práva v rozporu s dobrými mravy. Nejvyšší soud poukázal na to, že se vedlejší účastnice od počátku nevyhýbaly své povinnosti nahradit stěžovatelce ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) co do důvodu i výše. Ve věci však bylo prováděno obsáhlé dokazování znaleckými posudky a vedlejší účastnice „získaly od [stěžovatelky] podklady pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků až v roce 2010, resp. 2011, tedy více než 8 let od škodní události.“ Za takové situace by proto dle Nejvyššího soudu úroky z prodlení „neplnily svou funkci a smysl, tedy postihnout dlužníka za to, že se vyhýbá své povinnosti plnit na určitou pohledávku, nýbrž by pouze navyšovaly nároky [stěžovatelce] přiznané“.

13. Za nedůvodnou označil Nejvyšší soud i námitku stěžovatelky, že jí měla být přiznána náhrada formou měsíční renty 15 000 Kč i za dobu po dovršení věku 70 let, jelikož je vysoce pravděpodobné, že by se po skončení výkonu funkce státní zástupkyně věnovala advokacii. Dle Nejvyššího soudu se stěžovatelka domáhá ušlého zisku z podnikání. Tento nárok vzniká v případě, je-li v příčinné souvislosti se škodní událostí poškozený připraven o zisk, jehož by při pravidelném běhu věcí dosáhl, přičemž pouhé tvrzení zmařeného podnikatelského záměru nestačí. Skutková zjištění týkající se této otázky pak nepodléhají přezkumu v dovolacím řízení.

II. Argumentace účastníků

14. Podle stěžovatelky bylo napadenými rozhodnutími porušeno její právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a právo na ochranu zdraví dle čl. 7 odst. 1 Listiny. V této souvislosti stěžovatelka uvádí, že dle judikatury Ústavního soudu spadá ochrana zdraví pod garanci nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí.

15. Jde-li o nárok na náhradu za ztrátu na výdělků v období od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014, bude ve věci znovu rozhodovat městský soud. Podle stěžovatelky je však při posuzování nároku za většinu tohoto období, od počátku roku 2010, pro městský soud závazný právní názor Nejvyššího soudu, podle kterého tento nárok není dán. Stěžovatelka poukazuje na to, že by byla nucena po rozhodnutí městského soudu podávat další dovolání a případně ústavní stížnost, vytýká Nejvyššímu soudu nemeritorní rozhodnutí, nedostatečné odůvodnění a přílišnou délku dovolacího řízení. Vůči závěrům Nejvyššího soudu pak namítá, že z veřejnoprávní úpravy přeměny plného invalidního důchodu na starobní důchod, k němuž dochází při dovršení 65 let, bylo mechanicky dovozeno, že spolu s tím dochází i k zániku nároku za ztrátu na výdělků. Fakticky se tedy vychází z toho, že by stěžovatelka v této době skutečně přestala vykonávat funkci státní zástupkyně a pobírala toliko starobní důchod. Tento závěr nerespektuje svobodu a autonomii vůle stěžovatelky a nezohledňuje, že u státních zástupců je obvyklé vykonávat funkci až do konce roku, v němž dovrší 70 let, kdy jejich funkce ze zákona zaniká. Proto bylo namísto vyjít z toho, že nebyť úrazu, bylo by tomu tak i v případě stěžovatelky. Stěžovatelka zdůrazňuje, že nárok na náhradu za ztrátu na výdělků se odvíjí od toho, že v důsledku újmy na zdraví poškozenému uchází výdělek, nikoliv od toho, zda pobírá invalidní důchod. Upozorňuje, že paušální omezení náhrady za ztrátu na výdělků hranicí 65 let věku poškozeného nebylo zavedeno zákonodárcem, ale jde o výsledek restriktivního výkladu Nejvyššího soudu.

16. Ve vztahu k nepřiznání úroků z prodlení při poskytování náhrady za ztrátu na výdělků stěžovatelka namítá, že napadená rozhodnutí nejsou dostatečně odůvodněna. Podle stěžovatelky je závěr, že vedlejší účastnice řádně a včas nedoložila své nároky a že vedlejší účastnice obdržely relevantní podklady až po 8 letech v hrubém rozporu s obsahem spisu. Údaje o původních výdělcích stěžovatelky mělo přitom k dispozici Krajské státní zastupitelství v Brně a obě vedlejší účastnice měli k dispozici i informace o výši plného invalidního důchodu pobíraného stěžovatelkou. Za těchto okolností byl výpočet náhrady za ztrátu na výdělků „velmi jednoduchý: A minus B = C“. Rozhodnutí obecných soudů jsou dle stěžovatelky založena na nesprávném názoru, že vznik práva na úroky z prodlení je podmíněn prokázáním pohledávky v soudním řízení. Závěry napadených rozhodnutí jsou nadto dle stěžovatelky v rozporu i s judikaturou Nejvyššího

soudu, v této souvislosti stěžovatelka odkazuje na rozsudek sp. zn. 21 Cdo 792/2005 ze dne 18. 1. 2006.

17. Pokud jde o nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po dosažení 70 let věku, stěžovatelka argumentuje, že by po ukončení výkonu funkce státní zástupkyně vykonávala advokacii. Nejvyšší soud její nárok za toto období nesprávně posuzuje jako nárok za ušlý zisk, ač jde dle jeho ustálené judikatury o nárok za ztrátu na výdělku. Stěžovatelka poukazuje i na prostupnost právnických profesí a na údaje o advokátech vykonávajících činnost i po dosažení věku 70 let.

18. Nejvyšší soud navrhl, aby byla ústavní stížnost odmítnuta, případně zamítnuta. O náhradě za ztrátu na výdělku bude městský soud opětovně rozhodovat, a v této části je proto ústavní stížnost předčasná a měla by být odmítnuta pro nepřipustnost. Podle Nejvyššího soudu dále bylo v napadeném rozsudku řádně odůvodněno, proč stěžovatelce nebyly přiznány úroky z prodlení spojené s náhradou za ztrátu na výdělku. Nejvyšší soud uvádí, že vyšel ze skutkových zjištění učiněných v předcházejícím řízení, jež nepodléhají v dovolacím řízení přezkumu, a s odkazy na ustálenou judikaturu vyložil, proč tomuto nároku uplatněnému stěžovatelkou nelze poskytnout právní ochranu. Ústavní stížnost je tak v tomto ohledu zjevně neopodstatněná.

19. Městský soud ve svém vyjádření rovněž navrhl ústavní stížnost odmítnout. Nejzásadnější argumenty stěžovatelky podle městského soudu směřují proti kasační části výroku rozsudku Nejvyššího soudu a proti zrušené části rozsudku městského soudu, a nejde tedy o konečná rozhodnutí.

20. Vedlejší účastnice Kooperativa pojišťovna ve svém vyjádření navrhla, aby byla ústavní stížnost částečně odmítnuta pro nepřipustnost a ve zbytku zamítnuta. O nároku stěžovatelky na náhradu za ztrátu na výdělku v období od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014 bude městský soud opětovně rozhodovat, a v tomto rozsahu je tak dle vedlejší účastnice ústavní stížnost předčasná a nepřipustná. Námitky stěžovatelky navíc dle vedlejší účastnice v této části postrádají ústavněprávní rozměr. Dále stěžovatelka brojí proti nepřiznání náhrady ušlého zisku za období od začátku roku 2015 (po dovršení věku 70 let), avšak dle vedlejší účastnice vyjadřuje toliko nesouhlas s právními posouzením provedeným obecnými soudy. Jde-li o nepřiznání úroků z prodlení v souvislosti s náhradou za ztrátu na výdělku, uvádí vedlejší účastnice, že ty se týkaly období od 1. 8. 2005 (tedy nikoliv od „vzniku nároku“) do 31. 7. 2009. Dle vedlejší účastnice je příslušné části odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu, městského a obvodního soudu, jež vedlejší účastnice cituje, nutno vnímat ve vzájemném spojení. Vedlejší účastnice pokládá toto odůvodnění za dostačující a dále argumentuje, že i závěr obecných soudů ohledně úroků z prodlení je věcně správný. Vedlejší účastnice uvádí, že neměla k dispozici podklady pro výpočet ztráty na výdělku. Ty neměl k dispozici ani obvodní soud, který musel v roce 2010, tedy osm let po úrazu stěžovatelky, poučit zástupce stěžovatelky o nutnosti doplnit žalobní tvrzení. Nelze se přitom ztotožnit s tvrzeními stěžovatelky, že jako „nepracující plně invalidní důchodkyně byl [výpočet výše náhrady za ztrátu na výdělku] velmi jednoduchý“. Ústavní stížnost by proto měla být ve zbylém rozsahu zamítnuta.

21. Ústavní soud nepokládá za nutné zasílat tato vyjádření stěžovatelce k replice, neboť jde-li o otázku, zda ústavní stížnost splňuje předpoklady k projednání, nepřinesly

nové argumenty nad rámec těch, k nimž se stěžovatelka vyjádřila již v ústavní stížnosti. Krajské státní zastupitelství v Brně pak nevyužilo možnost se k věci vyjádřit.

III. Hodnocení Ústavního soudu

A. Procesní předpoklady k věcnému posouzení

22. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost pouze částečně splňuje procesní předpoklady k věcnému projednání stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

23. Napadeným rozsudkem Nejvyššího soudu byl zrušen rozsudek městského soudu ve výroku II (týkajícím se náhrady za ztrátu na výdělků v době od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014) a ve výroku III v rozsahu, jímž byly zrušeny výroky obvodního soudu X a XII o náhradě nákladů řízení. Protože kasačním rozhodnutím řízení nekončí, nýbrž se jím v rámci pokračujícího řízení znovu otevírá prostor k ochraně práv účastníků řízení, není proti kasačnímu rozhodnutí ústavní stížnost zásadně přípustná. Výjimečné připuštění ústavní stížnosti je vázáno na uplatnění námitek týkajících se procesních pochybení, jejichž nápravy nelze dosáhnout jinak než zrušením kasačního rozhodnutí. Tak tomu ovšem není v případech, kdy jsou ústavní stížností rozporovány toliko právní závěry obsažené v kasačním rozhodnutí, jež zavazují soudy nižšího stupně v dalším řízení [viz podrobněji nálezy sp. zn. I. ÚS 1091/19 ze dne 17. 7. 2019, bod 28; nebo nálezy sp. zn. I. ÚS 1091/19 ze dne 17. 7. 2019, body 27-28]. Závaznost závěrů Nejvyššího soudu pro soudy nižšího stupně, na niž stěžovatelka poukazuje, tedy dle judikatury Ústavního soudu nepředstavuje dostatečný důvod pro výjimečné připuštění ústavní stížnosti; stěžovatelka nepředložila argumenty, pro které by Ústavní soud shledal důvody se od tohoto přístupu odchýlit. Ústavní stížnost proto musí být odmítnuta, směřuje-li proti kasační části rozsudku Nejvyššího soudu, pro nepřipustnost dle § 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Je třeba dodat, že stěžovatelka má možnost před obecnými soudy uplatnit námitky obsažené v ústavní stížnosti. Zejména může argumentovat, že při pravidelném (obvyklém) běhu věci by nebyť nehody vykonávala funkci státní zástupkyně až do konce roku, v němž dovršila 70 let věku, a že upření náhrady za ztrátu na výdělků je v rozporu s ústavněprávními principy.

24. Rozsudek městského soudu byl v napadeném výroku II zrušen Nejvyšším soudem. Jelikož Ústavní soud nemůže zrušit již zrušené rozhodnutí, musí být ústavní stížnost v této části odmítnuta dle § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu jako návrh, k jehož projednání není Ústavní soud příslušný [viz např. nálezy sp. zn. I. ÚS 1119/15 ze dne 16. 6. 2015 (N 116/77 SbNU 697), bod 26].

25. Městský soud napadeným výrokem I potvrdil výrok obvodního soudu o zamítnutí žaloby na placení 15 000 Kč měsíčně od 1. 1. 2015 (pro dobu po dovršení věku 70 let) a Nejvyšší soud v této části dovolání odmítl. Stěžovatelka se tohoto nároku domáhá s tím, že by po ukončení svého působení ve funkci státní zástupkyně vykonávala advokacii, a uvedená renta představuje její ztrátu na výdělků. Nejvyšší soud vyložil, že tento nárok, který kvalifikoval jako ušlý zisk z podnikání, vzniká v případě, je-li v příčinné souvislosti se škodní událostí poškozený připraven o zisk, jehož by při pravidelném běhu věci dosáhl, přičemž pouhé tvrzení zmařeného podnikatelského záměru nestačí. Již obvodní soud

přítom uvedl, že nebylo prokázáno, že by se stěžovatelka advokacii skutečně věnovala a že újma na zdraví je důvodem, proč se tak nestalo. Ústavní soud konstatuje, že i přes nedostatky v odůvodnění rozsudku městského soudu je třeba na soudní řízení nahlížet jako celek a zohlednit odůvodnění rozhodnutí ze strany obvodního a Nejvyššího soudu. V tomto rozsahu úvahy obecných soudů z ústavního rámce nevybočují a ústavní stížnost je založena na nesouhlasu s výkladem podústavního práva a s hodnocením důkazů ze strany obecných soudů, jež však nemá ústavní rozměr. V této části proto musí být ústavní stížnost odmítnuta jako návrh zjevně neopodstatněný dle § 43 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

26. Městský soud konečně napadeným výrokem I dále potvrdil rozsudek obvodního soudu ve výrocích VIII a IX o zamítnutí žaloby na zaplacení úroků z prodlení; Nejvyšší soud dovolání v této části rovněž odmítl. V této části ústavní stížnost procesní předpoklady k věcnému posouzení splňuje. Ústavní soud se proto přistoupil k meritornímu přezkumu napadených rozhodnutí a závěru obecných soudů, že se stěžovatelka domáhá úroků z prodlení za ztrátu na výdělků v rozporu s dobrými mravy.

B. K nepřiznání úroků z prodlení za ztrátu na výdělků

27. Podle čl. 7 odst. 1 Listiny je zaručena "[n]edotknutelnost osoby a jejího soukromí". Tímto ustanovením je garantována ochrana tělesné a duševní integrity člověka, jejíž základní součástí je zdraví jednotlivce [nález sp. zn. II. ÚS 2379/08 ze dne 9. 7. 2009 (N 157/54 SbNU 33), body 10-11; nález sp. zn. III. ÚS 2253/13 ze dne 9. 1. 2014 (N 3/72 SbNU 41), body 15-16; nález sp. zn. I. ÚS 2930/13 ze dne 11. 11. (N 205/75 SbNU 297), bod 26]. Zásahem do zdraví, a tedy do tělesné a duševní integrity chráněné čl. 7 odst. 1 Listiny, je „způsobení zranění, způsobení či zhoršení choroby, a to i choroby, resp. poruchy psychické, ale i pouhé způsobení bolesti“ (nález sp. zn. II. ÚS 2379/08, bod 11).

28. Dojde-li v důsledku zásahu do tělesné a duševní integrity člověka k újmě na zdraví, promítá se ochrana základního práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí do nároků na náhradu újmy z toho plynoucích. Jak totiž Ústavní soud vyložil v nálezu sp. zn. III. ÚS 2253/13 ze dne 9. 1. 2014 (N 3/72 SbNU 41), bod 35, „[v] náhradě jakékoli újmy, a to i újmy na zdraví, je zapotřebí vidět i jakési ‚pokračování‘ práv. Skrze uplatnění nároku na náhradu újmy ‚pokračuje‘ subjektivní právo (na zdraví) nebo právní statek či hodnota (zdraví), z jehož porušení škoda vzešla“.

29. Aby byla ochrana, kterou soudní moc poskytuje právu na tělesnou a duševní integritu podle čl. 7 odst. 1 Listiny, skutečná a účinná, je třeba vycházet z toho, že původce újmy je povinen tuto újmu plně nahradit. Z práva na ochranu tělesné a duševní integrity podle čl. 7 odst. 1 Listiny tedy plyne princip úplné náhrady újmy, majetkové i nemajetkové, tomu, kdo utrpěl újmu na zdraví [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 2930/13 ze dne 11. 11. 2014 (N 205/75 SbNU 297), bod 42; nález sp. zn. I. ÚS 2315/15 ze dne 12. 4. 2016 (N 64/81 SbNU 99), bod 65; nebo z poslední doby nález sp. zn. II. ÚS 1564/20 ze dne 9. 2. 2021, bod 19].

30. Výše uvedené principy musí obecné soudy respektovat i při aplikaci právní úpravy týkající se soukromoprávních vztahů. Základní práva a svobody zaručené v Listině působí nejen ve vztazích mezi jednotlivcem a státem (vertikální vztahy), ale ustálená judikatura Ústavního soudu jim přiznává účinek i ve vztazích mezi jednotlivci navzájem (horizontální

vztahy). V těchto vztazích, založených na rovnosti subjektů, působí základní práva a svobody tak, že prozařují normami podústavního práva [nález sp. zn. III. ÚS 139/98 ze dne 24. 9. 1998 (N 106/12 SbNU 93); nález sp. zn. I. ÚS 185/04 ze dne 14. 7. 2004 (N 94/34 SbNU 19)]. Při výkladu a aplikaci podústavního práva jsou proto soudy povinny toto prozařování pečlivě zvažovat, neboť jediné tak mohou dostát své povinnosti poskytovat základním právům a svobodám ochranu podle čl. 4 Ústavy [srov. shodně nález sp. zn. IV. ÚS 444/11 ze dne 5. 12. 2012 (N 200/67 SbNU 573), bod 15].

31. Princip plné náhrady újmy na zdraví dopadá tedy i náhradu majetkové újmy spočívající ve ztrátě na výdělku. Je-li peněžitá náhrada této újmy poskytnuta s prodlením, dochází tím ke snížení míry, v níž kompenzuje poškozenému jeho majetkovou újmu (je tedy narušena kompenzační funkce peněžitě náhrady). Peněžitá náhrada majetkové újmy poskytnutá s prodlením tedy již z ústavněprávního hlediska nepředstavuje plnou náhradu újmy na zdraví. S ohledem na tento princip je tudíž nezbytné, aby se poškozenému zásadně dostalo v případech prodlení s peněžitou náhradou i úroků z prodlení.

32. Ústavní soud podotýká, že obdobně dovodil, že při úmrtí osoby blízké mají pozůstalí právo na úroky z prodlení spojeného s náhradou jim vzniklé nemajetkové újmy [viz podrobně nález sp. zn. II. ÚS 2149/17 ze dne 10. 12. 2019]. Tím spíše je třeba poskytnout ochranu i nároku na úroky z prodlení, k němuž dojde při poskytování peněžitě náhrady majetkové újmy přímo poškozenému.

33. Výše uvedené úvahy nevylučují, že v některých případech mohou obecné soudy shledat důvody, pro které nelze právu na úroky z prodlení přiznat právní ochranu. Takovým důvodem může být i uplatnění tohoto práva v rozporu s dobrými mravy. Nepřiznání úroků z prodlení je ovšem namístě ve zcela výjimečných případech a musí být řádně odůvodněno konkrétními okolnostmi věci.

34. Ústavní soud tedy shrnuje, že **ze základního práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí dle čl. 7 odst. 1 Listiny vyplývá rovněž princip úplné náhrady za utrpěnou újmu na zdraví, a to újmy majetkové i nemajetkové. Tento princip se uplatňuje i ve vztahu k nárokům na úroky z prodlení, k němuž dojde při poskytování peněžitě náhrady majetkové újmy. K jejich nepřiznání proto může dojít jen ve zcela výjimečných případech.**

35. V posuzované věci obecné soudy dospěly k závěru, že vedlejší účastnice řízení deklarovaly ochotu stěžovatelce náhradu za ztrátu na výdělku poskytnout, avšak teprve v okamžiku, bude-li řádně prokázána její výše. Potřebné podklady však obdržely až v roce 2010 či 2011, tedy 8 let od úrazu stěžovatelky. Přiznání úroku z prodlení by tak dle obecných soudů neplnilo funkci spočívající v postihu dlužníka odmítajícího včas plnit. Ústavní soud nicméně konstatuje, že toto odůvodnění již vybočuje z mezí ústavnosti.

36. Obecné soudy nepoukázaly na žádnou okolnost, z níž by vyplývalo, že stěžovatelka bránila vedlejším účastnicím v přístupu k údajům relevantním pro to, aby samy mohly posoudit, v jaké výši považují požadovanou náhradu za ztrátu na výdělku za opodstatněnou. Vedle toho Krajskému státnímu zastupitelství v Brně jako dřívějšímu zaměstnavateli stěžovatelky byly k dispozici mimo jiné veškeré údaje o jejích příjmech, tedy jeden z podstatných údajů pro určení ztráty na výdělku. Pokud vedlejší účastnice

pokládaly za nezbytné znalecké posouzení ohledně výše ztráty na výdělků, neuvádí obecné soudy žádnou okolnost, z níž by plynulo, že pro vedlejší účastnice kvůli postupu stěžovatelky nebylo možné si poklady pro takové posouzení opatřit. Ústavní soud nepokládá za nutné se vyjadřovat k otázce, zda případné znalecké posouzení měla zajišťovat stěžovatelka nebo vedlejší účastnice. Ze zjištění obecných soudů neplyne, že by vedlejší účastnice stěžovatelku žádaly o doložení jejich nároků znaleckým posudkem, a ta jej odmítla zajistit či odmítla poskytnout podklady pro takové posouzení.

37. Závěry obecných soudů fakticky znamenají, že stěžovatelka měla prokázat opodstatněnost svého nároku na náhradu za ztrátu na výdělků dříve než v soudním řízení, například již při výzvě adresované vedlejším účastnicím k plnění, a že až od tohoto okamžiku by se mohla úspěšně domáhat i úroků z prodlení. Taková povinnost však stěžovatelce z právní úpravy neplyne. Závěr o rozporu uplatněného nároku na úroky z prodlení s dobrými mravy by bylo možno učinit v případě, pokud by postup stěžovatelky směřoval účelově k jejich navýšení, a to například tím, že by bylo vedlejším účastnicím bráněno v přístupu k relevantním podkladům. Na takové okolnosti, jak již bylo řečeno, však obecné soudy nepoukázaly.

38. Za těchto okolností obecné soudy tím, že stěžovatelce nepřiznaly nárok na úroky z prodlení, k němuž došlo při poskytování náhrad za ztrátu na výdělků, porušením principu plné náhrady újmy na zdraví, a tedy práva na tělesnou a duševní integritu podle čl. 7 odst. 1 Listiny.

39. Napadená rozhodnutí (výroky) v částech týkajících se úroků z prodlení je třeba zrušit bez ohledu na to, zda se vztahují k nárokům za ztrátu na výdělků v období před 1. 8. 2009, nebo v období od 1. 8. 2009 do 31. 12. 2014. Konečné rozhodnutí o tom, zda stěžovatelka má za druhé z uvedených období nárok na náhradu za ztrátu na výdělků, totiž bude s ohledem na kasační zásah Nejvyššího soudu předmětem dalšího řízení před obecnými soudy. Stěžovatelka přitom bude mít příležitost v této souvislosti uplatnit i své ústavněprávní námitky. Teprve po zhodnocení, zda stěžovatelce i v tomto období náležela náhrada za ztráty na výdělků, lze rozhodnout i o úrocích z prodlení při poskytování náhrad za zmíněné období.

C. Závěr

40. Ústavní soud z výše uvedených důvodů podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl ústavní stížnosti v rozsahu uvedeném ve výroku I a napadená rozhodnutí v tomto rozsahu zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona. Ve zbytku Ústavní soud odmítl ústavní stížnost zčásti jako návrh, k jehož projednání není příslušný, dle § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu, zčásti jako návrh nepřipustný dle § 43 odst. 1 písm. e) tohoto zákona a zčásti jako návrh zjevně neopodstatněný dle § 43 odst. 2 písm. a) tohoto zákona.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. dubna 2021

Ludvík David
předseda senátu